

XVI. – Львів: «Місіонер», 2008. – 58 с.

6. Господа Животворящего. *Dominum Et Vivificantem* / Енцикліка Вселенського Архієрея Івана Павла II. – Львів: «Місіонер», 2008. – 104 с.

7. Мати Відкупителя. *Redemptoris Mater* / Енцикліка Вселенського Архієрея Івана Павла II. – Львів: «Місіонер», 2008. – 86 с.

8. Слово Господнє. *Verbum Domini* / Післясинодальне Апостольське Повчання Святішого Отця Венедикта XVI. – Львів: «Свічадо», 2011. – 176 с.

9. Прийдіте поклонімся: Молитовник / За благословенням блаженнішого патріарха Мирослава Івана. – Львів: «Свічадо», 2007. – 988 с.

10. Пуряєва Наталія. Словник церковно-обрядової термінології. – Львів: Свічадо, 2001. – 160 с.

11. Рудейко Василь. «Христос посеред нас»: Впровадження у літургійне богослов'я Церков візантійської традиції. – Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2015. – 284 с.

12. Соловій Мелетій М., о. Божественна Літургія: Історія – розвиток – пояснення. – Львів: Свічадо, 1999. – 440 с.

13. Шевчук Святослав, о. д-р. Життя у Христі: Моральна катехиза. – Львів: Вид-во УКУ, 2004. – 180 с.

14. Шептицький Андрей, митрополит. Вічна Євхаристія або Євхаристія віків / Твори (аскетично-моральні). – Львів: «Свічадо», 1994. – С. 122–123.

15. Шпіраго Франц. Католицький народний катехизм / Пер. о. Ярослава Левицького. Друк. за вид. 1913 р. – Львів: Вид-во Отців Василян «Місіонер», 1997. – 592 с.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2015

УДК 94(477.83/.86),1914/1915”

Падура М. Ф., кандидат філологічних наук, професор університету ©

*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З.Гжицького, Львів, Україна*

ПРИНАДИ «РУССКОГО МИРА» В ГАЛИЦЬКОМУ СЕЛІ

*Не три роки ув'язнення, а ціле своє життя
радо провів би у в'язниці,
лиш би тебе, дорогий мій український народе,
бачити свободним і вільним.
Андрей Шептицький*

У минулі століття дуже часто держави-сусіди об'єднувалися у військові союзи для спільної боротьби проти ворога. Такі союзи як часто виникали, так часто і розривалися. На військовий союз із Московією пішов у січні 1654 року також Богдан Хмельницький від імені Війська Запорізького. Московські ж царі сприйняли цей союз як індульгенцію на довічне володіння українськими землями, як це було на період укладення союзу, так і на право захоплення всіх інших українських етнічних земель. До таких земель Москва зарахувала також землі Галичини, тому спроби Московії захопити Галичину сягають ще середини XVII століття. У липні 1655 року Богдан Хмельницький разом з російським військом під орудою В.Бутурліна і П.Потьомкіна розпочав похід у Галичину: Хмельницький, щоб визволитися з-під влади Польщі, а Бутурлін, щоб взяти Галичину під свою владу. Тоді козацько-московське військо здобуло кілька перемог над поляками: під Бучачем, оточило Львів, захопило Яворів і дійшло аж до Вісли і за Сян. Перемоги Хмельницького загострили стосунки між козаками та Бутурліним. Так почалися перші незгоди між Україною і Московією, що тривають до нинішнього дня.

Друга спроба Росії захопити Галичину припадає на 1704 рік, коли до Львова прибув російський цар Петро I, котрий разом з українським військом Івана Мазепи організовував оборону Львова від армії шведського короля Карла XII, але шведи здобули Львів. Спроба Росії завоювати Львів виявилася невдалою. Намагання Московії поширити своє панування на Галичину не припинялися також в пізніші часи. Так, коли у травні 1772 року три великі групи австро-угорського війська вирушили на Річ Посполиту, щоб забрати в неї землі, признані їй в договорі про перший розподіл Польщі між Росією, Австрією й Пруссією, укладений у Петербурзі ще в лютому, то тут вони вже зустріли московські військові загоны, які відступили тільки під силою австрійського війська. Розгублювали російські війська по Галичині теж під час наполеонівських воєн на початку XIX століття. Так поступово, з витримкою хижака Росія таки добилася свого у XX столітті: у вересні 1914 року російські війська окупували Галичину і залишалися тут до середини червня наступного року. Десятимісячне панування Росії у Галичині явило всі принади „руського міра”, котрі ми прослідкуємо на історії села Чернеляви, що на Яворіщині, а саме: переслідування української церкви, арешт громадських і церковних діячів, шкоди, нанесені російським військом церкві, плебанії і церковним полям, арешт митрополита Андрея Шептицького й участь парафіян церкви та учнів місцевої школи в акції „На порятунок митрополита Андрея Шептицького”.

Ключові слова: військовий союз, Галичина, Перша світова війна, окупація, „руський мір”, переслідування, Українська греко-католицька церква, Митрополит Андрей Шептицький, арешт, заслання, шкоди, на порятунок Шептицького, збір петицій, о. Юліан Низовий

УДК 94(477.83/.86)„1914/1915”

Падура М. Ф., кандидат филологических наук, профессор университета Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З.Гжицкого, Львов, Украина

ПРЕЛЕСТИ „РУССКОГО МИРА” В ГАЛИЦИЙСКОМ СЕЛЕ

Москва издавна пыталась захватить Галицию. В начале Первой мировой войны ей это удалось. От начала сентября 1914 до середины июня 1915 года она господствовала здесь. И Чернелява, как обычное галицийское село, испытала на себе все „преlestи русского мира”: преследование УГКЦ, арест главы этой церкви и высылка его в глубь России, томление его в монастырской тюрьме для церковных преступников в Суздале, ущерб, нанесенный русскими войсками местной церкви, плебании и потравы полей церкви.

Ключевые слова: военный союз, Галиция, Первая мировая война, оккупация, „русский мир”, преследования, Украинская греко-католическая церковь, Митрополит Андрей Шептицкий, арест, ссылка, ущерб, на спасение Шептицкого, сбор петиций, о. Юлиан Низовый

UDC 94(477.83/.86)„1914/1915”

Padura M.F., candidate of philological sciences, Professor of the University Lviv National Stepan-Gzhytskyi University of Veterinary Medicine and Biotechnologies, Lviv, Ukraine

CHARMS OF „RUSSKII MIR” IN A GALICIAN VILLAGE

Moscow has long tried to seize Galicia. At the beginning of the First World War it succeeded. From the beginning of September 1914 until the middle of June 1915, Russia reigned here. And Chernyliava as a usual Galician village suffered from „the charms of the

Russian mir”: the persecution of the Ukrainian Greek Catholic Church, arrest, deportation and the expulsion of its head Metropolitan Andrej Szeptytskyi into the monastery prison for church criminals in Suzdal, damages made by Russian troops for the local church, its buildings and the fields of the church.

Key words: *military union, Galicia, World War I, occupation, „russkii mir”, persecution, Ukrainian Greek Catholic Church, Metropolitan Andrej Szeptytskyi, arrest, deportation, expulsion, church criminals, damage, for saving, petitions gathering, priest Julian Nyzowyj*

Вступ. 2015 рік проголошено в Україні роком Андрея Шептицького. Ця подія спонукала мене повернутися до старих церковних матеріалів, на котрі я натрапив у багатьох записах пароха церкви св. Миколая отця Юліана Низового зі села Черниляви, що на Яворівщині. Це величезний том рукописів сільського священика, які він власною рукою вів упродовж свого перебування на місцевій парафії. Видно, що таких томів могло бути більше, а цей, що я тримаю у своїх руках, стосується тільки подій Першої світової війни, правда, і то не всіх, а тільки 1915–1917 років. Інші книги згоріли. І згоріли вони не під час лихоліття Першої чи Другої світових воєн. Вони пережили облави енкаведистів, часи комуністичного правління, а згоріли за наказом місцевого пароха Миколи у часи великого протистояння двох конфесійних громад у селі, що витворилися після розвалу комуністичної системи. У 1993 році три дні неподалік церковного храму, у місці, схованому від людського ока, палали старі церковні документи: так затиралися сліди греко-католицького періоду місцевої церкви, що була тут єдиною до 1946 року. Але одної ночі місцевий вчитель історії Роман Турко, дізнавшись про наругу інквізитора над пам'яттю минулих поколінь своїх предків, наважився винести з місця пожарища залишки ще не згорілих цінних матеріалів. На основі вцілілих паперів я побудую оцю свою статтю, яка буде вдячністю Романові Туркові за його подвиг, а для Великого митрополита – маленькою квіткою у вінок його пам'яті.

Метою нашої статті показати, як виглядав той „руській мір”, який принесла російська армія в Галичину під час Першої світової війни на прикладі села Черниляви на Яворівщині.

Матеріалом нашого дослідження служить „Книга отця Низового”, врятована від спалення у 1993 році на подвір'ї місцевої церкви.

Результати дослідження. 3 вересня 1914 року російські війська захопили Львів, і до середини червня 1915 року вони володіли містом і Галичиною. Тоді генеральним губернатором Галичини був призначений граф Георгій Бобринський, якого французький посол у російській столиці Петрограді Моріс Палеолог, котрий особисто добре знав графа, характеризував так: „Людина інтелігентна, чесна, приємна, однак, можливо, найбільший реакціонер серед усіх націоналістів” [1, 169]. За нього почалася повна русифікація Галичини. Українські школи й газети були закриті, звільнені усі галицькі урядовці і замінені російськими бюрократами, українські політичні й церковні діячі були арештовані. Щодо релігії, то основою його доктрини була ненависть до греко-католиків. Він звичайно говорив, що у Східній Європі він допускає лише три релігії: православну, католицьку і юдейську, а греко-католиків (уніятів) називав зрадниками православ'я, ренегатами і відступниками. Вважав, що їх треба силоміць навернути на шлях істини. Вже через кілька місяців його переслідування української церкви в Галичині сягнули свого піку, але такі переслідування стосувалися не лише церкви. Ось що писав про дії російської влади в Галичині Михайло Грушевський у праці „Новий період історії

України за роки від 1914 до 1919”: „Місцями поголовно висилано українських священиків або всю інтелігенцію, цілі маси свідоміших селян і міщан. Все те самим нелюдським способом хапали, в чому застали, арештували, волочили по в’язницях і етапами висилали в Сибір без різниці жінок, дітей, старців, хворих і калік. Скільки таким способом забрано і знищено людей – се переходить всяку імовірність” [2, 529]. Тільки київський український Комітет допомоги зареєстрував їх до 15000, але, очевидно, це була тільки частина. У Львові впродовж кількох місяців арештовано 1200 українських патріотів. В глибину Росії було вивезено 578 українців. Російська влада заарештувала також 20 греко-католицьких і 13 римо-католицьких священиків, 12 монахів. П’ятох з них вислали до Сибіру, а 14 в інші російські губернії. Крім того з листопада 1914 по червень 1915 року жандармське управління російського військового генерал-губернаторства провело у Львові ще 400 обшуків і арештувало 800 осіб.

Про церковне і позацерковне життя у селі Черниляві під час перебування тут російських військ від вересня 1914 до середини червня 1915 року дізнаємося з книги отця Юліана Низового [3].

Про втручання російської влади у церковні справи свідчить такий документ від нового керівника Яворівського повіту, який тепер був перейменований на „уезд”:

[illegible]

Розпорядження князя А. Урусова, начальника Яворівського уезду

23.11.1914. Отъ начальника Яворовского уезда, ноября 23 дня, 1914 г., № 90. Яворовъ.

Настоятелю гр.-католической церкви Чернылявской гмины, отцу Юлію Низовому.

Довожу до сведения Вашего Преподобія, что упоминаніе имени императора Франца Иосифа I при богослуженіи является въ данное время недопустимымъ.

Виновные въ нарушеніи сего распоряженія будутъ привлечены къ законной ответственности.

Начальникъ уезда: князь А. Урусовъ.

Печать Яворовского уезда.

Его преподобію

Отцу Юлію Низовому, настоятелю прихода въ Черныляве.

Після втечі росіян з Галичини Перемиська єпархія збирала інформацію про шкоди, нанесені російськими військами на плебанії, у церкві, на церковному подвір'ї та на церковному полі, про інші церковні справи за час російської окупації. Для цього з Яворівського деканату до церкви був висланий так званий квестіонар (питальник), на що священник мав дати письмові відповіді. Тодішній священник Черниляви о. Юліан Низовий зробив дуже детальний звіт про всі ці шкоди і залишив про це записи у церковному журналі, який зберігся до наших днів завдяки Романові Турку. Нижче подаємо витяги з цього журналу.

18.10.1915. Матеріальні шкоди, нанесені російськими військами церкві в Черниляві у вересні 1914 – червні 1915 року.

Російські війська у вересні 1914 – червні 1915 року забрали: паркан коло саджавки на плебанії, паркан на плебанії коло криниці (з боку господаря Падури), в городі до потічка і паркан в тому ж городі від півдня, пліт і штахети в тій же огорожі, пліт і паркан за стодолюю плебанії, загорожу дротяну за стодолюю з боку громадської дороги і від сусіда Касіяна, загорожу, ворота і стовпці в плебанській загорожі на лузі коло сусіда Вахуловича, зіпсували штахети коло плебанського дому від подвір'я, зіпсували криницю на плебанії, позасували рів при загорожі на лузі коло Вахуловича. Нанесені шкоди на 1620 корон.

У травні 1915 року російські війська, перед тим як утікати, покопали рови й окопи на плебанському полі на Горах з боку Наконечного, в лісі Соснина плебанська на Горах від границі Наконечного зрубали коло 180 сосен, зрубали дерева в городі плебанії на лузі, зрубали дерева за стодолюю плебанії з боку сусіда Касіяна. Разом вартістю 2770 корон.

Восени 1914 року російське військо:

– викопало на церковному полі за Конанцем 12 ц картоплі (1 ц по 8 корон), стратувало чи вкратило під Брусником 10 кіп капусти (1 копа по 8 корон), знищило в городі плебанії за стодолюю овочі – буряки, моркву, цвітну капусту, селеру, петрушку, мак, забрало частину брукви. Разом: 226 корон.

У квітні – травні – червні 1915 року російські війська в городі плебанії на лузі коло Вахуловича знищили 4 фіри трави по 6 центнерів (1 ц по 6 корон). У травні 1915 року російські війська: скошили, спасли кіньми і худобою траву на лузі, спасли кіньми на церковному полі під Брусником, почавши від громадської дороги за стодолюю, далше на церковних полях у Бруснику і за Брусником. У травні і в червні 1915 року спасли кіньми 3 фіри сіна по 6 центнерів (1 ц по 8 корон). У

червні 1915 року забрали в городі за садом 2 центнери сіна (1 ц по 8 корон). У травні – червні 1915 року спасли кіньми чи скошили траву в церковному городі за садом – 2 фіри трави по 6 центнерів (1 ц по 8 корон). У травні 1915 року забрали на лузі великі 3 вози трави, принаймні по 8 центнерів на возі (1 ц по 6 корон). Заплатили тільки один раз 5 рублів (10 корон). Разом вартістю 1110 корон.

У вересні 1914 року і червні 1915 року крадіж з фруктових дерев плодів. Восени 1914 року російські війська забрали: коло 3 фір соломи на постелю для війська, яке розквартироване було під Брусником за гостинцем, а потім 3 фіри соломи на підстилку для коней забрали черкеси, які розміщалися в стодолі і на подвір'ї плебанії, 3 фіри по 6 центнерів, разом 36 центнерів по 6 корон; коло 4 фір конюшини по 6 центнерів на фірі, разом 24 центнери (1 ц по 10 корон) забрали черкеси; забрали принаймні один стос дерева на опалення. Разом: вартістю 504 корони.

У вересні 1914 року (вночі з дня 20 на 21 вересня) російські війська вкрали бричку із закритої на колодку стодолі, вартістю – 400 корон, відірвали скобу з дверей стодолі і розбили міцну колодку. У травні 1915 року російські війська із закритого стриху над церковним шпихлірем викрали схований там одяг (гардероб) Василя Пелиня, народного вчителя, покликаного до військової служби, чії родичі Ілля і Катерина Пелиньо мешкають у Черниляві під № дому 341, а саме: зимове пальто, плащ, кілька пар штанів, дві камізельки, білизну і інше. Разом: 654 корони.

У 1914 році російські війська: вкрали міцну колодку від стодолі, де була бричка; вкрали нову колодку в 1915 році; вкрали іншу колодку (в 1915 році), знову добираючись на стрих; вкрали 15 соснових дощок зі стелі над оборою в 1914 – 1915 роках (по 6 корон одна); забрали і знищили 8 соснових бальків у стодолі в 1914 і 1915 роках (по 8 корон за 1 бальок). У травні 1915 року вкрали мосяжний ліхтар; в 1914 і 1915 роках вкрали бляшанки і дошки за стодолю. Разом: 606 корон.

Загальна шкода виносить 7490 корон.

Повідомляю додатково про шкоду на власності церкви в Черниляві.

На церковних ґрунтах російські війська зробили таку шкоду в роках 1914 і 1915: розібрали і спалили велику частину паркану коло церкви, на цвинтарі зрубали смереки, зрубали і спалили дашок дубовий на цьому ж цвинтарі. Разом: 690 корон.

Зіставлення шкоди, вчиненої російськими військами в 1914 і 1915 роках:

I. На греко-католицькій плебанії в Черниляві і на ґрунтах плебанії, вартістю – 7490 корон.

II. На церковному мастку в Черниляві – 490 корон.

Разом: 7980 корон.

Чернилява, дня 18 жовтня 1915 року,

о. Юліан Низовий, греко-католицький парох в Черниляві [3].

На питання Єпископської греко-католицької консисторії у Перемишлі від 7 березня 1916 року: а) Чи книги метрикальні дотичної парохії (матірної і дочірньої) під час війни збереглися? Чи підлягли знищенню? Чи цілком, чи тільки частково? Котрих томів або й сторінок бракує і за котрі літа? б) Кілько парохіян змінило обряд і з якої причини? в) Кілько парохіян перейшло на схизматичську віру? – отець Юліан Низовий, як місцевий парох, 20 березня 1916 року відповів:

– метричні книги тутешньої парохії єсть не ушкоджені; ніхто з тутешніх парохіян не змінив обряду; ніхто з тутешніх парохіян не перейшов на віру схизматичську (православну) [3].

Найбільшим ворогом Росії був оголошений митрополит Андрей Шептицький. Приводом для його ув'язнення стала проповідь митрополита 5 вересня 1914 року у церкві Успення у Львові, де він відслужив молебень і на проповіді сказав таке: „Радіймо з того, що впали кордони і що ми поєдналися з нашими братами по тому боці. Вони зможуть допомогти нам, бо їх набагато більше і вони багаті. З їхнього боку було б непогано нав'язати з нами контакт, вони розуміють, що справжня віра не може бути державною вірою” [4, 701–702]. Митрополита Андрея губернатор Бобринський звинуватив у заклику до вірності католицькій вірі, що коштувало йому митрополичого престолу, хоч українці добре розуміли, що не це було причиною арешту глави Української греко-католицької церкви. Арешт Андрея Шептицького відкривав у Галичину ворота для російського православ'я.

Три дні, 15-17 вересня 1914 року, проводився обшук у митрополичих палатах на Святоюрській горі. Сам митрополит був ув'язнений на верхньому поверсі. При кожних дверях стояв вартовий солдат, а навколо палацу кордоном розташувався військовий загін. До речі, у 1946 році арешт патріарха Йосифа Сліпого проводився за таким самим сценарієм, хоч проводила його вже не царська, а російська комуністична влада: так само стояла сторожа біля кожних дверей і так само був навколо оточений військами НКВД увесь собор святого Юра.

19 вересня 1914 року Митрополита Андрея вивезли до Києва, з Києва – до Нижнього Новгорода, згодом – до Курська, де він перебував до вересня 1916 року. Тоді новий царський уряд вирішив направити митрополита до строгішої тюрми. Його перевезли до Суздаля у монастир св. Євтимія, що був перетворений на тюрму для запідозрюваних у „зраді російській церкві”. Приміщення, де був ув'язнений митрополит, він поділив собі на дві половинки: в одній відбував ув'язнення, а в другій молився, що було його капличкою. Щодня йому давали капустяну юшку (щі) і круп'яний відвар (кашу). Цього вистачало, щоб не померти з голоду. Самоваром можна було приготувати чай. Картопля була рідкістю.

Ув'язнення в Суздалі було важким ударом для митрополита Андрея Шептицького, незабаром він захворів і його перевели в один із південних монастирів [5, 108].

Ув'язнення митрополита Шептицького в тюрмі для релігійних злочинців, зрештою, стало відоме у вищих колах Росії. Депутат царської Думи Олександр Керенський направив запит, вказавши на всю огидність такого вчинку. Відомий письменник Короленко (українець за походженням) опублікував гостру статтю з критикою жорстокості царського уряду. За звільнення Андрея Шептицького виступали дипломати, релігійні та громадські діячі Європи.

Широку акцію на звільнення митрополита з царської неволі серед українців Галичини організувала Головна Українська Рада, що постала 5 травня 1915 року у Відні, яка була найвищим українським представництвом у межах Австрії. Її голова Кость Левицький звернувся з листом „На порятунок митрополита Андрея Шептицького” до всіх трьох греко-католицьких єпархій Галичини. Глави єпархій зверталися до деканатів, а ці, у свою чергу, закликали мирян на парафіях підписуватися під зверненням за звільнення митрополита.

Підписи за звільнення Андрея Шептицького збирав у Черниляві тодішній священник о. Юліан Низовий. Під петицією підписувалися парафіяни села та учні школи. Жителі Черниляви могли бачити з цієї нагоди лист, який написав з Відня Кость Левицький, майбутній глава уряду Західноукраїнської Народної Республіки.

До Черниляви лист з Відня через Перемишль, де містилася греко-католицька єпископальна консисторія, і через Нагачів, де на той час місцевий священик о. Кручковський був деканом Яворівського уряду, прибув 6 листопада 1916 року. У Відні лист був написаний 19 жовтня 1916 року. Нижче подаємо текст листа, який міститься у „Книзі отця Низового”:

„Всечесному урядові деканальному Яворівському.

Президія Загальної Української Ради звернулася тут з ось таким письмом. Як відомо з часописів, російський уряд запроторив Митрополита графа Шептицького до Суздаля, де при монастирі є духовна тюрма. Там має митрополит коротати своє мучениче життя. Президія Загальної Української Ради вирішила з приводу сього нечуваного насильства над особою Митрополита поробити відповідні кроки, а між іншим звернутися до американського уряду через американське посольство у Відні з петицією, щоб звернутися до російського уряду про облегшення долі Митрополита Шептицького та в цілі можливого його звільнення. Американський уряд, який через свої дипломатичні органи в Росії заступає там інтереси австрійських громадян і який, як надіємося, напевно поробить в тім напрямі заходи, і зробить він те тим скорше, чим більше українська суспільність заявить своє бажання допомогти Митрополитові. Для того петиція до Американського уряду мусить бути масовою, всенародною і в тій цілі Президія Загальної Української Ради має честь сим просити о найенергійніші заходи, щоби в найкоротішій часі зібрати якнайбільше підписів серед нашої суспільності для долучення їх до петиції. Аркуші з підписами просимо надсилати безпосередньо до канцелярії Загальної Української Ради у Відні, Josefstädterstraße 43/8.

З високим поважанням. За Президію Загальної Української Ради у Відні: доктор Кость Левицький” [3].

До цього звернення з Відня греко-католицький уряд у Перемишлі додав ще такі слова:

„Якщо кому, то в першій мірі духовенству повинно залежати на тім, щоби облегшити долю всіма нами горячо любленого преосвященного Митрополита Кир Андрея. Тож єпископський ординаріят поручає всечесному урядові деканальному, щоби цілу ту справу подав до відома всечесних отців-душпастирів деканату і спонукав їх, аби вони якнайскоріше і найревніше зайнялися збиранням підписів своїх вірних. Насамперед обов'язком є подбати про се, щоби ані одна особа в нашій єпархії не відтягнулася від підпису. Підписи шкільних дітей належить зібрати в школі. Аркуші, на яких будуть збирати підписи, забезпечать всечесні отці заголовком: „У справі увільнення Єго ексцеленції високопреосвященного Митрополита.

Перемишль, дня 19 жовтня 1916 року.

Воютинський, власною рукою” [3].

На місцях справа виглядала так: коли такий лист-звернення прийшов з Нагачева до Черниляви, священик о. Юліан Низовий мав прочитати цю відозву,

переписати її і відразу переслати до сусіднього парохіяльного уряду, а самому зараз же зайнятися збиранням підписів.

30 листопада 1916 року о. Юліан Низовий до Української Національної Канцелярії у Відні надіслав таку відповідь:

„Я маю честь подати тим письмом 2 аркуші підписів тутейших членів громади і парохіян в цілі підтримки просьби о звільнення Єго екссцеленції галицького греко-католицького Митрополита Андрея графа Шептицького.

*Від греко-католицького парохіяльного уряду в Черниляві,
о. Юл. Низовий” [3].*

Повернення митрополита Андрея з російського полону.

Відень, 26 серпня 1917 року

У березні 1917 року, згідно з рішенням Тимчасового уряду Росії, митрополита Андрея звільняють із ув'язнення. Він подорожує до Києва, Петербурга, Москви, Відня і 10 вересня 1917 року прибув до Львова, де його на площі перед собором св. Юра масово зустрічали жителі Львова і навколишніх сіл і містечок.

Для уродженців села Черниляви згадка про те, як їхні діди і бабусі збирали підписи за звільнення з російського ув'язнення митрополита Андрея, є дорогою ще тим, що вона має продовження. 15 років після свого звільнення з неволі Митрополит Андрей зробив велику пожертву для мешканців Черниляви, коли там йшло будівництво другої читальні.

Навесні 1931 року нова читальня вела будівництво власної домівки. У квітні 1932 року читальня вже мала свій власний дім, на що було витрачено 1000 злотих, що на той час було великою сумою. Яворівська газета „Яворівське слово” вмістила подяку від керівництва читальні усім жертводавцям на будівництво нової читальні, яка отримала ім'я Бориса Грінченка: читальням „Просвіти” з села Наконечне,

Народного Дому у Яворові, ремісничого товариства „Гаразд” з Яворова, а також велику подяку митрополитові Андрею Шептицькому за пожертву 500 злотих на будівництво цієї читальні [6].

Отець Юліан Низовий на похоронах в селі Черниляві. Фото 1924 року

Висновки. Після десятимісячної окупації Галичини російською армією і після переслідувань новою владою української церкви, жодний парафіянин церкви св. Миколая у селі Черниляві не зрадив батьківського релігійного обряду, всі парафіяни одностайно збирали петиції на порятунок Митрополита Андрея Шептицького з московської в'язниці при монастирі міста Суздаля.

Література

1. Кирило Королевський. Митрополит Андрей Шептицький (1865–1944) / Із французької переклав Ярема Кравець. – Львів: Свічадо, 2015.
2. Михайло Грушевський. Ілюстрована історія України. – Нью-Йорк, 1990.
3. Книга отця Низового (рукопис, село Чернилява).
4. Аввакумов Ю. (ред.) Митрополит Андрей Шептицький і греко-католики в Росії. Книга І. Документи і матеріали, 1899–1917. – Львів, 2004.
5. К заточению митрополита Шептицкого // Украинская Жизнь. – Москва, 1916. – № 10-11.
6. Українське слово (Яворів). – Ч. 10, 1932.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2015